

En atgna chaussa

En la sessiun d'october ha il cussegl grond approvà senza cuntroverschs la revisiun totala da la lescha davart las finanzas e davart la surveglianza da las finanzas. Fin l'onn 2018 han las vischnancas grischunas temp d'adattar lur sistem da contabilitad a la nova lescha ed uschia al model armonisà da contabilitad per preventivs publics 2 (MAC2). Actualmain vegnan fatgas lavurs preparatoricas intensivass a l'intern da l'uffizi per pussibilitar ina realisaziun cun success en tut il Grischun. L'introducziun vegn fatga tar vischnancas da model per l'onn da gestiun 2013.

Noss post da servetsch è involvi fermamain – ultra en il project MAC2 – en la realisaziun da las directivas dal cussegl grond che pertutgan la refurma da vischnancas e dal territori sco er en ils projects da fusiun currentes. Nus na pudain pia betg far auter che focussar nossas resursas personalas. En il sector dal servetsch da revisiun vegnin nus a reducir nossas activitads. Revisiuns da vischnancas che na ston betg vegnir fatgas tras lescha (vischnancas cun in basegn spezial) u che na sa chattan betg en in project da fusiun na pon en il futur displaschavlamain betg pli vegnir fatgas. Che nus stuain finir ina collavu-

raziun che ha per part durà blers onns deplorain nus fitg e nus As supplitgain d'avair chapientscha per quai.

Il team da l'uffizi da vischnancas As engrazia per la collavuraziun durant l'onn 2011 ch'è adina stada fitg agreabla ed As giavischa allegraivels dis da Nadal sco er in ventiraivel e prosperaivel onn nov 2012!

MAC2

Las vischnancas dal Grischun vegnan bainbaud ad introducir il model armonisà da contabilitad per preventivs publics 2 (MAC2). Il MAC2 vul cunzunt augmentar la trasparenza da la situaziun da la facultad, da las finanzas e dal retgav sco er la cumparegliabladad dals quintes da tut las communitads publicas. A medem temp vegnan adattadas las metodos da rendaquint dal maun public a quellas da l'economia privata. L'administraziun chantunala vegn ad introducir il MAC2 per il 1. da schaner 2013. L'urari per las

Cuntegn

- 01-02** MAC2
03 Refurma da vischnancas e dal territori, Fusiuns da vischnancas, Glista da las vischnancas en l'internet
03-04 Il chantunet giuridic

Purschidas da scolaziun e da furmaziun supplementara:

- www.zvm.ch
- www.htwchur.ch
- www.gemeindetreuhand.ch
- www.bvr.ch

Editur

Uffizi da vischnancas
Grabenstrasse 1
7001 Cuira

Tel. 081 257 23 91
Fax 081 257 21 95
www.afg.gr.ch
E-Mail: info@afg.gr.ch

vischnancas grischunas na po – per motivs pratics – betg suandar dal tuttafatg l'urari per l'introducziun dal MAC2 tar il chantun. A partir da l'onn da gestiun 2013 vegnan rimnadas emprimas experientschas cun in pèr vischnancas da model, avant ch'il MAC2 vegn introduci en tut il chantun. Fin l'onn 2018 ston tut las vischnancas introducir il MAC2.

Pertge datti il MAC2?

Las stentas per unifitgar la contabilitad dal maun public van lunsch enavos. Ina emprima armonisaziun ha cuntanschi la conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da finanzas (CDF) l'onn 1977, cur che l'emprima ediziun dal „Manual per la contabilitad da las finanzas publicas“ è cumparida. Schebain che quest manual è stà ina recumandaziun nunlianta, è el vegnì introduci successivamain en tut ils chantuns ed en bleras vischnancas ed ha manà uschia per gronda part ad in'armonisaziun dal sistem da far la contabilitad. Il chantun Grischun ha fatg valair sia influenza tar l'ediziun dal manual davart la contabilitad da las vischnancas grischunas tras l'uniun grischuna d'employiadas e d'employiads da vischnanca. El è stà il fundament per introducir il MAC1 sin basa facultativa. Dapi l'onn 1986 fin oz han tut las vischnancas introduci il MAC1. Differentas vischnancas pli grondas han er agens relaschs da finanzas che correspundan al MAC1.

Il svilup da la contabilitad publica, en spezial tras l'introducziun da contabilitads dals custs e da las prestaziuns sco er dal concept da la nova gestiun publica (NGP) ha però fatg in ulteriur pass enavant. Tant en ils chantuns sco er en las vischnancas sa mussa quest svilup en moda fitg differenta. Pli e pli sto vegnir constatada ina tendenza en direcziun d'ina dearmonisaziun. Pervia da quai ha la CDF dà l'incumbensa da sviluppar vinavant il model da contabilitad vertent MAC1 sin basa dal sistem da contabilitad da l'economia privata, dals International Public Sector Accounting Standards (IPSAS) ed en coordinaziun cun il nov model da contabilitad (NMC) da la confederaziun. Il schaner 2008 ha la CDF deliberà unanimamain il manual „Model armonisà da contabilitad per ils chantuns e per las vischnancas (MAC2)“. Quest manual cuntegna 19 recumandaziuns specificas ed in model d'ina lescha da finanzas (MLF). Las recumandaziuns specificas èn stan-

dards minimals che tut las communitads publicas avessan dad ademplir. Divergenzas da questas recumandaziuns èn pussaivlas, ston però vegnir explitgadas avertamain.

Realisaziun en il chantun Grischun

La sessiun d'october 2011 ha il cussegl grond deliberà senza cuntravuschs la lescha davart las finanzas dal chantun Grischun (LFC). Quella sa basa ferma-main sin il model da la lescha davart il MAC2 da la CDF.

Tras l'introducziun dal MAC2 resultan en differents secturs dal rendaquint novs elements. Tranter auter vegn l'aggiunta al quint annual complettada cun ina glista da las participaziuns, cun ina glista da las garantias e cun ina cumprova da l'agen chapital. Plinavant daventi obligatoric da manar in quint da cash flow sco er ina contabilitad da la facultad investida.

Novaziuns resultan er, tras ina cumprova dal gudogn e da la perdita sin trais stgallims e tras in nov plan dals contos armonisà, tar la valitaziun da la facultad da finanzas e da la facultad administrativa sco er tar las amortisaziuns. Las vischnancas pon – quai cuntrari al chantun – duvrar vinavant bunas bilantschas per amortisaziuns extraordinarias.

La LFC vala er per las vischnancas politicas, uschenavant ch'i na valan betg disposiziuns chantunals divergentas u uschenavant che questa lescha na regla betg expressivamain causals chantunals. Ella duai entrar en vigur il decurs da l'onn 2012.

La LFC vegn concretisada en in'ordinaziun da finanzas specifica per las vischnancas (OFC). En quest connex vegnan resguardadas las recumandaziuns da la conferenza da las autoritads da surveglianza chantunals sur las finanzas communalas (CASCFC).

Cumperegliaziun MAC1 / MAC2

	MAC1	MAC2
Plan dals contos structura da la bilantscha	Plan dals contos existent	Nov plan dals contos, armonisà cun la confederaziun. Structura vertenta cun facultad finanziaria ed administrativa
Valitaziun facultad finanziaria	Max. 70% da la valor da martgà (vaglias) resp. 90% da la valor commerziuala (immobiglias)	Nova valitaziun periodica per las valurs da martgà (100%)
Valitaziun facultad administrativa	Valurs d'acquisiziun resp. da producziun minus amortisaziuns	Valurs d'acquisiziun resp. da producziun minus amortisaziuns. Ina nova valitaziun è facultativa
Amortisaziuns	Da la valor cudeschada restanta (en moda degressiva e summarica, senza contabilitad da la facultad investida) èn admissiblas amortisaziuns supplementaras orientadas al resultat	Tenor la durada d'utilisaziun (en moda lineara, cun contabilitad da la facultad investida) èn admissiblas amortisaziuns supplementaras orientadas al resultat
Retenziuns ed obligaziuns eventualas	Naginas reglas, percenter definiziuns da noziuns	Reglas, controlla da la complettadad e valitaziun
Entradas fiscalas	Princip dal duair	Princip dal duair (minimum); princip da la limitaziun da taglia
Agiunta	Betg prescrit, ma per part sviluppà bain en la pratica	Prescrit, cun cumprova da l'agen chapital, glista da las investiziuns, da las participaziuns, da las garantias e da las retenziuns
Quint da gudogn e da perdita	In stgallim	A tre livelli (risultato d'esercizio, operativo, straordinario, globale)

Cun tractar la LFC ha la regenza empermess da trametter en consultaziun er l'ordinaziun. La consultaziun duai vegnir lantschada, cur ch'il termin dal referendum è scadi la fin da schaner 2012. L'ordinaziun vegn ad entrar en vigur ensemen cun la LFC il decurs da l'onn 2012. Per las corporaziuns regionalas e per las corporaziuns da vischnancas sco er per las vischnancas burgaisas vala la LFC mo conform al senn. I vegn desisti da fixar standards minimalis. Las vischnancas burgaisas duain dentant render quint autonomamain en l'avegnir.

L'uffizi da vischnancas profita da l'ocasiun da realisar occurrenz d'infurmaziun regionalas per las vischnancas en il rom da la consultaziun da l'OFC. Quellas vegnan ad avair lieu il mars 2012, invitaziuns separadas suondan pli tard.

In'ulteriura pussaivladad da s'infurmar davart l'introducziun dal MAC2 en las vischnancas grischunas porscha nossa pagina d'internet. Sin www.afg.gr.ch publitgain nus a partir da la primavaira 2012 permanentamain infurmaziuns, recumandaziuns per la pratica, models e.u.v. per l'introducziun dal MAC2.

Per dumondas e per infurmaziuns As drizzai per plaschair a: **Daniel Wüst, manader da la contabilitad tar l'UV, 081 257 23 83, daniel.wuest@afg.gr.ch.**

Refurma vischnancas e dal territori

Project parzial da la refurma da vischnancas che pertutga las vischnancas burgaisas

En sia sessiun da favrer 2011 è il cussegl grond sa fatschentà intensivamain cun la refurma da vischnancas e dal territori. En quest connex è il parlament s'exprimi per ina simplificaziun fundamentala da las structurass statalas che duai vegnir realisada d'ina vart cun agid d'ina refurma da vischnancas e da l'autra vart cun ina refurma dal territori. Sco emprim project da realisaziun en il rom da la refurma da vischnancas sutmetta la regenza al cussegl grond ina missiva davart ina revisiun parziala da la

constituiziun chantunala e da la lescha da vischnancas. Tenor l'art. 89 da la lescha da vischnancas (LV) vala la fusiun da las vischnancas politicas er automaticamain per las vischnancas burgaisas correspondentas. Tenor la voluntad dal cussegl grond duai vegnir aboli quest automatissem che ha effects dischavantagius en la pratica per fusiuns da vischnancas. Sche quest project entra en vigur n'avess la fusiun da las vischnancas politicas betg automaticamain per consequenza che er las vischnancas burgaisas fusiunassan. Per realisar questa directiva dal cussegl grond ston vegnir adattadas la constituiziun chantunala (art. 61) sco er plirs artitgels da la LV.

En l'avegnir duain las vischnancas burgaisas pudair fusiunar sco fin ussa en il rom da fusiuns da vischnancas politicas, ellas na ston dentant betg far quai stringentamain. Quai ha per consequenza che las vischnancas burgaisas vertentas pon existir er vinavant, malgrà la fusiun da vischnancas politicas. Suentar ina fusiun po il territori d'ina vischnanca politica perquai cumpigliar en l'avegnir pliras vischnancas burgaisas. Quellas disponan vinavant da la facultad burgaisa respectiva ed èn cumpetentas per conceder il dretg da burgais. Il lieu da burgais sa drizza però tenor il num da la nova vischnanca politica.

La discussiun dal project en il cussegl grond è prevista per la sessiun da favrer 2012. Sch'il project vegn acceptà dal cussegl grond, vegn la revisiun parziala da la constituiziun chantunala suttamesa a la votaziun da las votantas e dals votants grischuns. La nova regulaziun duai pudair entrar en vigur il cumenzament da l'onn 2013.

Consultaziun tar la refurma dal territori Fin la fin da december dura la consultaziun tar la refurma dal territori. Il rapport explicativ sco er il questunari tar la consultaziun davart la refurma dal territori chattais Vus sin la pagina d'internet dal departament da finanzas e vischnancas (DFV) sut: www.dfg.gr.ch.

Fusiuns da vischnancas

La sessiun da december 2011 ha il cussegl grond approvà las suandantas fusiuns da vischnancas che entran en vigur per il **1. da schaner 2012**:

Landquart or da *las vischnancas dad Igis e da Mastrils*

President communal: Ernst Nigg

Adressa: Rathaus, 7206 Igis

Trun or da *las vischnancas da Trun e da Schlans*

President communal: Donat Nay

Adressa: Casa comunala, 7166 Trun

Per l'onn 2012 ha il chantun Grischun pia anc 176 vischnancas.

En ils suandants projects da fusiun han pudì vegnir notadas votaziuns communalas positivass, uschia che las fusiuns – adina cun resalva ch'ellas vegnian approvadas dal cussegl grond – pon entrar en vigur per il 1. da schaner 2013:

Val Stussavgia or da:

las vischnancas da Stussavgia, da Tenna, da Valendau e da Versomi

Valsot or da:

las vischnancas da Ramosch e da Tschlin

Per dumondas e per infurmaziuns As drizzai per plaschair a: **Simon Theus, manader da projects da l'uffizi da vischnancas, 081 257 23 87, simon.theus@afg.gr.ch.**

Glista vischnancas en l'internet

Adina puspè vegnins nus supplitgads da consegnar ina glista da las vischnancas grischunas uschè actuala sco pussaivel. Internamain manain nus ina glista sin Excel cun ils nums e cun las adressas da las administraziuns communalas sco er cun las adressas dad e-mail che nus actualisain regularmain. Per satisfar a Voss giavischs publitgain nus questa glista sin nossa pagina d'internet, nua che Vus la pudais chargiar giu.

Il chantunet giuridic

Taglias

La taglia sin midada da maun e la taglia sin immobiglias èn regladas definitivamain en la lescha davart las taglias communalas e davart las taglias da baselgia (LTCTB; DG 720.200). La gronda part da las vischnancas che incasseschan questas taglias ha fixà en la lescha communal da taglia la tariffa che vegn applitgada mintgamai. La consequenza da quai è che midadas da la tariffa da taglia ston mintgamai vegnir approvadas da la regenza per ch'ellas hajan vigur legala. Per motivs pratics èsi imaginabel e giuridicamain admissibel da fixar mo ina tariffa da taglia maximala en la lescha communal da taglia, sin basa da la quala la radunanza communal fixescha mintgamai la tariffa vertenta (analogamain a la fixaziun dal pe da taglia per la taglia sin las entradas e sin la facultad).

Publicidad da las radunanzas communalas/participaziun d'expertas e d'experts

Adina puspè vegnin nus confruntads cun la dumonda concernent la publicitad da las radunanzas communalas. La litteratura grischuna correspudenta e la pratica consolidada da plirs onns èn d'accord che las radunanzas communalas en il Grischun n'èn betg publicas. Il dretg chantunal na garantescha nagliur lur publicitad. Quai cuntrari a las sesidas dal cussegl grond (parlament chantunal), nua che las tractativas vegnan fatgas mo en cas excepziunals cun exclusiun da la publicitad (cf. art. 44 da la lescha davart il cussegl grond; DG 170.100). Nua che la publicitad da la radunanza communal na resorta betg dal dretg communal, n'ha ina persuna betg autorisada nagin dretg da pudair esser preschenta a las tractativas.

In zic pli differenzià sto vegnir giuditgada la participaziun d'expertas e d'experts a la radunanza communal. Er da quest cas na di il dretg chantunal nagut, las costituziuns communalas per regla er betg. L'emprim èsi chausa da la suprastanza communal, sch'ella vul consultar expertas ed experts (d'ordaifer), sch'i sa tracta da responder dumondas che premettan enconuschientschas spezializadas.

Cun quai n'èsi però anc betg ditg che questas expertas e quests experts posian er s'exprimer automaticamain a la radunanza communal. Da princip èsi l'incumbensa da la suprastanza communal da represchentar sia chapientscha e sia tenuta tar ina fatschenta davant la radunanza communal. (Sch'ella è sa laschada consultar ordavant d'ina experta u d'in expert è natiralmain sia chausa). Da l'autra vart han las participantas ed ils participants da la radunanza da princip il dretg che las fatschentas vegnian represchentadas da la suprastanza. Per preparar ina radunanza communal ha quella l'obligaziun da sa fatschentar ordavant cun il cuntegn material d'ina fatschenta, da ponderar ils avantatgs ed ils dischavantatgs e da trair conclusiuns. La suprastanza na po betg sa deliberar da questa obligaziun. Gist tar fatschentas fitg complexas sto la suprastanza avair la pussaivladad durant la radunanza communal da pudair dar il pled ad expertas ed ad experts. Quai però bain cun la restricziun ch'in tal proceder basegna l'approvaziun (taciturna u expressiva) da la radunanza communal che po decider sur da quai da cas a cas. Cler èsi però ch'ina experta u in expert po s'exprimer en ina radunanza communal mo, sch'ella u el vegn dumandà explicitamain da far quai. Natiralmain na dastga ella u el betg far propostas u dumondas.

Lingua da scola en consorzis da scola

Tar la determinaziun da la lingua da scola sa tracti d'ina dumonda dal dretg da consorzi, q.v.d. che la procedura respectiva per determinar la lingua da scola sa drizza tenor las regulaziuns correspudentas dal consorzi da scola. Cun questa fixaziun n'è betg colliada ina intervenziun anticonstituzional en l'autonomia communal en il senn da l'art. 3 al. 3 da la costituziun chantunala, tenor il qual las vischnancas (ed ils circuls) determineschon lur lingua uffiziala e lur lingua da scola en il rom da lur cumpetenzas ed en cooperaziun cun il chantun. Nua ch'ina vischnanca surdat ina incumbensa dal sector da l'autonomia communal ad ina corporaziun da vischnancas, survegn questa corporaziun – precis sco la vischnanca – in'autonomia che vegn protegida dal dretg federal e dal dretg chantunal. Cun surdar questa incumbensa a la corporaziun, ceda la vischnanca er sia cumpetenzas da decisiun, e quai independentamain, sche quella appartegna a ses sector d'autonomia u betg.

Cun l'incumbensa mida pia er il dretg d'autonomia respectiv da la vischnanca a la corporaziun. La cumpetenzas da determinar la lingua da scola (e latiers tutga er, sche quai è rumantsch grischun u in idiom) appartegna a l'instituziun respectiva ch'è responsabla per la scola (che po er esser ina corporaziun da vischnancas; cf. art. 2 da la lingua da scola dals 26 da november 2000, DG 421.000). Vi da questa constataziun na mida er la circumstanza nagut che la cumissiun predeliberanta per furmaziun e cultura ha fatg la proposta per la revisiun totala da la lescha da scola da stritgar l'art. 29 dal sboz da la lescha. Tenor quest artitgel determineschon las instituziuns ch'èn responsablas per la scola la lingua da scola che vegn duvrada en l'instrucziun en il rom da la costituziun chantunala e da la lescha da linguas dal chantun Grischun. Las instituziuns ch'èn responsablas per la scola resp. las vischnancas che appartegnan al consorzi da scola determineschon vinavant la lingua da scola en il rom da la costituziun chantunala (art. 3 al. 3), q.v.d. ch'i na dat nagina cuntradicziun cun la legislaziun surordinada. Concernent l'applicaziun da la costituziun chantunala (quella stuess dal rest vegnir applitgada er senza ch'ella vegn menziunada spezialmain en l'art. 29 al. 1 dal sboz da la lescha da scola) na vul quai dir – en il cas ch'in consorzi da scola è avant maun – nagut auter che: Sche la scola populara publica vegn manada d'in consorzi da scola, han las vischnancas che appartegnan al consorzi (vischnancas commembras) da determinar la lingua da scola e però sin basa da l'art. 3 al. 3 da la costituziun chantunala che prescriba cun tutta clerezza che (ultra dals circuls) las vischnancas determineschon tranter auter lur linguas da scola en il rom da lur cumpetenzas ed en cooperaziun cun il chantun. Sche la scola populara publica vegn manada d'in consorzi da scola, han pia las vischnancas che appartegnan al consorzi (vischnancas commembras) da determinar la lingua da scola e però sin basa da l'art. 3 al. 3 da la costituziun chantunala dal Grischun. La procedura percurter, q.v.d. sch'i vegn pretendida in'unanimitad u mo ina maioritad, sa drizza tenor ils statuts dal consorzi.